

УДК 330.322:620.9

Фролов А. Ю., кандидат наук з державного управління, докторант кафедри економічної теорії спеціальності 051 Економіка

Науковий консультант: Кириленко В. І., д. е. н., професор, в. о. завідувача кафедри економічної теорії

(Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, м. Київ, Україна)

ДИВЕРГЕНЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЦІЛЕЙ В ПАРАДИГМІ ЗЕЛЕНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Минуло десять років з тих пір як уряди більшості країн погодилися на три основні угоди «глобального бачення світу» на найближчі десятиліття. У 2015 році було прийнято новий набір із 17 цілей сталого розвитку, Паризьку кліматичну угоду та пакет «фінансування розвитку». Фінанси вважались ключовими для реалізації всіх трьох угод, але потрібно було їх втілити в практичні кроки, які б відповідали обставинам кожної країни. Так в документах міжнародних організацій почали з'являтися поняття «зелене фінансування» і «зелені фінанси», що підтверджували усвідомлення необхідності глибшої інтеграції екологічних факторів у загальній парадигмі фінансування сталого розвитку. В Програмі ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) зелені фінанси вважали актуальною стратегією для фінансового сектору та ширшого сталого розвитку по всьому світу. Основна мета зеленого фінансування полягала в збільшенні рівня фінансових потоків (банківських послуг, мікрокредитів, страхування та інвестицій) від державного, приватного та некомерційного секторів до пріоритетів сталого розвитку. При цьому фокус був зосереджений на кращому управлінні екологічними та соціальними ризиками, використанні можливостей, які принесуть не тільки гідну норму прибутку, а і користь для довкілля, забезпечуючи більшу підзвітність [1].

Втім, контекст зеленого фінансування і досі суттєво відрізняється серед країн. Наприклад, країни, що розвиваються мають недостатньо розвинені фінансові системи, а відповідно і більші проблеми у фінансуванні національних пріоритетів розвитку. А відтак і розуміння сутності «зелених фінансів», підходи до визначення цієї категорії суттєво відрізняються в науковій українській і закордонній літературі.

Проблема неузгодженості понять вже знайшла своє відображення у дослідженні українських науковців. Зокрема, О. Варченко та інші запевняють, що в підходах зарубіжних вчених сутність зелених фінансів визначається здебільшого «через інвестиційну складову екологічних проєктів для забезпечення сталого розвитку». А українські дослідники закладають в сутність цього поняття «економічні відносини, спрямовані на охорону навколишнього середовища та сталий розвиток» [2].

Зокрема, Чугунов, Канєва, Любчак пропонують трактувати зелені фінанси як «сукупність грошових відносин між окремими державами світу, а також всередині держав з приводу застосування фінансових важелів, інструментів, норм і нормативів, які сприяють збереженню і покращенню кліматичних умов з метою належного відтворення факторів виробництва» [3]. А вчені з Пакистану наводять визначення «зелених фінансів» у досить вузькому змісті, суть якого обмежується виключно фінансуванням пом'якшення наслідків зміни клімату [4].

Разом з тим, в науковій літературі зустрічається часте ототожнення понять «зелені фінанси» та «кліматичні фінанси». Хоч поняття «зелені фінанси» включає «кліматичні фінанси», і не обмежується ним [2]. Окрім пом'якшення наслідків зміни клімату, «зелені фінанси» сприяють також адаптації до кліматичних змін, досягненню інших екологічних цілей. І перелік екологічних цілей може різнитись, у тому числі в діапазоні окремих «зелених» фінансових інструментів.

Так, наприклад, зелені облігації мають вирішальне значення для мобілізації капіталу в екологічно стійкі проекти. Щоб досягти кліматичної нейтральності до 2050 року, Європейський Союз визначив зелені облігації як ключовий інструмент для фінансування масштабної декарбонізації та мобілізації інвестицій у відновлювану енергетику. ЄС запровадив стандарт зелених облігацій (EU GBS) щоб покращити прозорість ринку та гарантувати, що кошти розподіляються на чітко встановлені екологічні цілі. Так само зелене фінансування стало пріоритетом кліматичної політики Китаю. Положення щодо зелених облігацій цієї країни були узгоджені відповідно до міжнародних рамок, що підвищило довіру інвесторів і призвело до зростання відповідного боргового ринку. Щоб досягти вуглецевої нейтральності до 2060 року Китай заохочує приватних та інституційних інвесторів долучитися до цього встановлюючи довгострокові екологічні цілі.

Але перелік екологічних цілей різняться і в рамках ринку зелених облігацій, що унеможливує однакове сприйняття інформації різними дослідниками і вченими, здійснення послідовних наукових розвідок. Наприклад, Міжнародна фінансова корпорація на ринку зелених облігацій, окрім (1) пом'якшення наслідків та (2) адаптації до кліматичних змін, до екологічних цілей відносить ще і (3) захист та збереження біорізноманіття, а також (4) захист океану та водних ресурсів. А Міжнародна асоціація ринків капіталу для учасників ринку зелених облігацій викладає екологічну ціль (4) як збереження природних ресурсів, доповнюючи при цьому перелік цілей ціллю (5) запобігання та контроль забруднення [5].

В Європейському Союзі визначено шість цілей екологічно сталої економічної діяльності: (1) пом'якшення наслідків кліматичних змін; (2) адаптація до кліматичних змін; (3) збереження та охорона водних і морських ресурсів; (4) запобігання і контроль забруднення; (5) захист, збереження і відновлення біорізноманіття та екосистем; (6) перехід до циркулярної економіки [6]. І щоб класифікуватись як «стала», економічна діяльність має відповідати принаймні одній з цих цілей. А, враховуючи євроінтеграційні прагнення України, це не тільки вкладає нові сенси в поняття «зелені фінанси» як економічної категорії в науковій літературі, а і дає вектори реформування внутрішньої політики для мобілізації фінансових ресурсів та реалізації проектів і програм, покликаних забезпечити стійкий до змін клімату, інклюзивний, ресурсоефективний та сталий економічний розвиток.

Перелік посилань

1. Green Financing. URL: <https://www.unep.org/regions/asia-and-pacific/regional-initiatives/supporting-resource-efficiency/green-financing>
2. Варченко, О., Варченко, О., Драган, О., Ткаченко, К., Рибак, Н., & Зубченко, В. (2024). «Зелені фінанси» в повоєнному відновленні України: організаційно-фінансові аспекти. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(56), 75–85. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.56.2024.4403>
3. Чугунов, І., Канєва, Т., & Любчак, І. (2023). Фінансові інструменти реалізації Європейського зеленого курсу в Україні. *Економіка та суспільство*, (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-141>
4. Khan, M. A., Riaz, H., Ahmed, M., & Saeed, A. (2022). Does green finance really deliver what is expected? An empirical perspective. *Borsa Istanbul Review*, 22(3), 586-593. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2021.07.006>
5. IFC. Green Bond Framework. URL: <https://www.ifc.org/content/dam/ifc/photos/2023/IFC-Green-Bond-Framework-Jan-2023.pdf>
6. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>